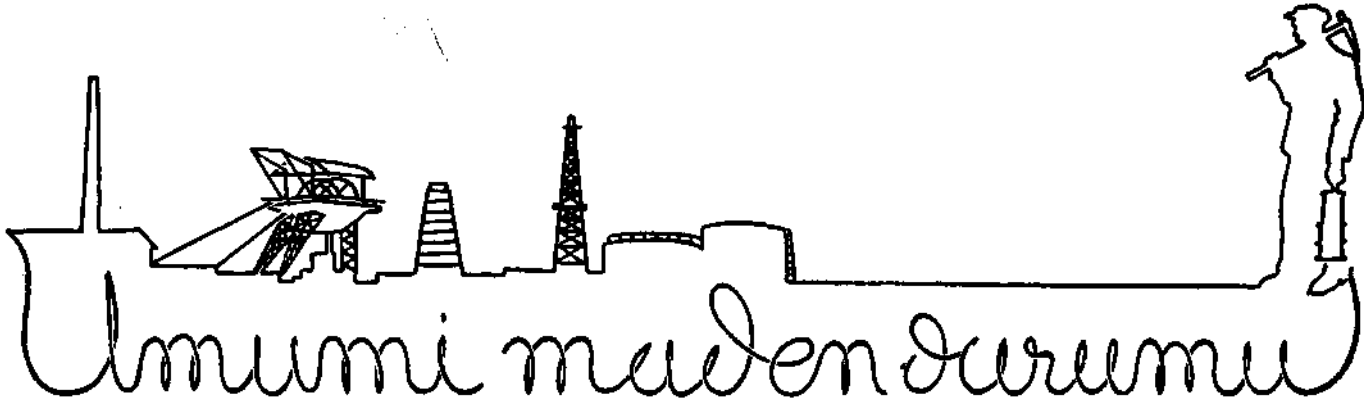

Türkiye:

Türkiye Cumhuriyeti bugünkü ve yarınki madencilüğünün inkişafı, iktisadının gelişmesi için hükümet otoritesini ortaya koyarak kuvvetli tedbirler almıştı. Bu tedbirleri menfi bir ruhla kâh kıpkızıl, kâh simsiyah görenler az değildi. Çünkü bakırı, tuncu medeniyete hediye ederek tarihe taş devrini aşırın şark, fütuhât ve din devrinden sonraki iktisat asrında garbi daima bir örnek olarak ilerde görmeğe alışmıştı; bu alışkanlığı, ekonomi librin kitap sahifelerinde gömülü kalan kanunları pekleştirmiş ve büyütmişti. Halbuki Türkiye Cumhuriyeti-nin son yıllarda sınırları içinde ve dışındaki ekonomi politikası günün ihtiyacına göre derin bilgi ile çizilmiş, millî bir kaygu ile takip edilmişti. Eğer Türkiyenin iktisadiyatında mutlaka bir renk aranırsa, onu haricin boyalarında değil, kendi millî prensiplerimizde, millî imanımızın alevinde bulabiliriz.

Cumurla idare olunan Türkiye ekonomi politikası başkasının ne kopyesi, ne de muakibidir. Hem bu kakikati, hem de siyasetimizin isabetini gösteren son zamanlarda intişar etmiş bazı garp matbuatı havadislerini gözden geçirelim.

"Echo - de mine,, gazetesi yazıyor:

Fransa Hükümeti bir kömür ofisi teşkil edilmesi için meclise bir kanun layihası verilmiş,

maden encümenince tetkik edilen proje mebuslar tarafından aynen kabul edilmiştir. Kanunun gayesi iki esas üzerinde toplanıyor:

1. — Fransa kömür madenciliği ve sanayiini ecnebi rekabete karşı korumak.
2. — Kömür fiyatlarını müstehlikler için makul bir seviyede tutmak.

İngiliz lirasının sukutundan sonra Fransa kömür maliyet Hatlarını "112,, franktan 72 franga kadar indirmeye muvaffak olmuştu. Buna mukabil ise İngilterede bir ton kömür 52, Almanyada 60, Belçikada 47 franktır. Binaenaleyh: mesafenin azlığı ve nakliye Hatlarının ucuzluğu yabancı kömürlerin Fransaya çok ucuza girmesini temin ediyor. Fransa çoktanberi kömür ithalatını kontenjan listeleri ile tahdit etmişti. Fakat bu noksan tedbir Fransa kömür sanayiini kâfi derece koruyamadığından hükümet müstahsil-ler arasında bir tesanüt ve kendi kontrolü altında müşterek satış büroları vücuda getirmek suretile fiyat tesbit etmek mecburiyetinde kalmıştır. Bu suretle anlıyoruz ki, Fransa kömür sanayiinde ve siyasetinde esaslı bir değişiklik olacaktır.

Halbuki Türkiye Cumhuriyeti asrımızın ekonomi vaziyetini "daha çok evvelden görmüş ve bu tedbirleri senelerdenberi tatbik etmektedir. Hatta Türkiye Cumhuriyetinin

[k  m  rc  l  g  m  z   tehlikeden korumak için aldığı tedbirler arasında i   ve dış piyasadaki kömür farkını ileri sürerek dedikodu mevzuu bulanlar az değildi. Fakat tedbirin isabeti imanla bezendi  inden en ufak inhirafa u  ratılmadı.

Birleşik Amerika H  k  metlerinde de kömür endüstrisinin devlet kontrolü altına alınması hakkındaki l  yihanın - husus   teşekküllerin muhalefetine rağmen - kanuniyet kesbetmek üzere olduğunu yine yabancı gazetelerde okuyoruz.

İngilterede maden temettü hisselerinin h  k  mete intikali için hazırlanan kanun lâyihası hakkında 31-8-936 tarihli "The Colliery Guardian", mecmuası böyle bir tedbirin isabetinden bahsederken:

"Madencilik tarihinde bir inkıl  p olacak olan bu değişikliğe sırf hazineye yeni bir varidat temin edecek bir bütçe muvazaası nazarile bakmak doğru değildir. Bil  kis bu İslahat başlangıcı sayesinde bugün maden işletmelerinde başlıca mani teşkil eden güçlükler ortadan kalkacak ve memlekette maden sanayiinin ilerlemesinde bu mühim bir âmil olacaktır.,, diyor.

Bundan on dört ay evvel esasen mevzuatımızın devlet malı olarak tanıdığı madenlerimizi spe    syon vasıtası olmaktan kurtaran Türkiye Cumhuriyetinin kaununu   ıkt  ı zaman ne h  r  n hislerle kar  şıl原因larımız olmuştu. Belki de bu yaziyet bazı vatandaşlarımızın zararına olmuştur. Fakat *  ahs   sı  ı; umu m   menafimin hızını durduramaz.* Bu Türkiye yeni rejiminin özüdür.

Liberalizmin timsali olarak gösterilen memleketlerde de *bugün, bizim dünkü tedbirlerimizin* eşi tatbike ba  lanıyor.

Bundan başka İsve  te, Japonyada, Manchukoda, İtalyada devletin maden arama ve işletme kontrolünde aldığı çok al  kalı ve yakın tedbirlerini sırasile ve zamanında M. T. A. nin dünya havadisleri sahifesinde görebiliriz.

Son aylarda dünya iktisat hadiselerini kısaca h  l  salandırdıktan sonra büyük bir sıhhatle ihzarına ve tahakkukuna çalışılan ikinci beş senelik sanayi planımızın neticesini bir Türk iman sağlamlığı ile bekleyebiliriz.

Şimdi, son iki ay zarfında Türkiye madenlerinin yurt ekonomisinde bıraktığı adetleri gözden geçirelim: Mayıs ayı zarfında Zonguldak kömür havzamızdan satışa çıkarılan kömür miktarı 171.221 tondur. Bundan 5885 tonu Türk, 12.829 tonu yabancı vapurlara ihrakiye olarak verilmiş ve i   piyasamızda da 83.398 ton kömür sarfedilmiştir. Ecnebi limanlarına sevketti  imiz kömür miktarı 69.109 tondur. Bu ay zarfında kömür istihsalatımız 232.891 ton tuvenandır. Yabancı müşteriler içinde en fazla 33.712 ton İtalyaya ve ikinci derece 22.916 ton ile Brezilyaya ihracat yapılmıştır. Mayıs ayı zarfında Yunanistana 6.852 ton hamule ve 10.030 ton ihrakiye verilmiştir.

Haziran ayı zarfında umumî tuvenan kömür istihsalatımız 242.821 ton olup 74.949 tonunu dahile ve 81.526 tonunu harice   evkettik. Türk vapurlarının kulland  ı ihrakiye yekûnu 5334 ton olup m  tebakisi dahil   piyasa satılmıştır.

Yabancı vapurların almış olduğu bunker miktarı 12.915 ton olup, 10.412 tonu Yunan vapurlarına ihrakiye olarak verilmiştir. İtalyaya 40.082 ton hamule kömür gönderdiğimiz halde italyan vapurlarının ald  ı ihrakiye yekûnu ancak 850 tondan ibarettir. Haziran ayı zarfında Brezilyaya 9486, Yunanistana 8152, Marsilyaya 5125, Romanyaya 4786 ton kömür ihracatımız olmuştur. Memleket dahilinde beş aylık li  nit sarfiyatı da on bin tonu bulmaktadır.

Krom ihracatımız normal şeklini takibetmekte olup geçen ay zarfında ilk defa olarak Eti Bankın Guleman madenlerinden istihsal ettiği kromlardan 1850 ton Mersin limanından harice gönderilmiştir.

Haziran ayı zarfında zımpara ihracatımız bir ay evvelkinden daha hareketli olmuş, 523 ton İngiltereye, 300 ton Almanyaya, 106 ton Bel  ikaya, 200 ton kadar da muhtelif memleketlere sevkiyatımız olmuştur.

Haziran ayı zarfında 60   i  e Alman-yaya, 61   i  e de Japonyaya cıva ihracatı yapılmıştır.

Dünya:

Bakır:

Dünya bakır vaziyeti son iki ayda da sağlamlığını muhafaza etmiştir. 1936 yılı başlangıcında standart bakırın tonu 35 ingiliz lirası kadarken şubat ve mart aylarında piyasa yavaş yavaş yükselmeye başlamıştır. Bunda bilhassa Avrupa sanat hayatında bakıra istek artması âmil olmuştur. Bu seneki fiat temevvücünü aşağıya yazıyoruz:

	Standart	Elektrolitik
2 İkincikânun	35—1—	39. 71 6
23 Nisan	37.10/—	42.— /—
30 Haziran	36.10/—	40.17/ 6
22 Temmuz	37.157—	42. 2/ 6

Bu fiat seyrinin muntazam artışı piyasa sağlamlığını göstermektedir. Maamafi: eski altın esasatı ile bu fiatları mukayese edecek olursak eski fiatların daha çok dununda olduğunu anlarız. Meselâ: Londra borsasının mayıs 1936 zarfında elektrolitik bakır için kaydettiği aylık vasatı fiat 18.417 dir. Bunun altın tutarı ise 24.88484 ingiliz lirasıdır. Standart bakırın ise mayıs ayı vasatî fiatı 34.14/62/7 olup bunun da altın mukabili 22.27155 tir.

Haziran ayında Londra borsasının elektrolitik fiat vasatısı 40.11/3, bunun altın mukabili 24.84833, standart fiat vasatısı ise 36.7/23/7 olup altın tutarı 22.27397 dir.

Amerikada bakır fiyatını son ay zarfında büyük bakır müstahsilleri, aralarındaki anlaşma neticesi olarak, 91/2 sentten, 9 3/4 e çıkarmışlardır.

Amerikada altın istihsali bu yılın ilk altı ayı zarfında 346.825 ton olup istihlâk ise 337.450 tondur. Diğer memleketlerde aynı müddet zarfındaki istihsal yekûnu 465.010 ton, istihlâk yekûnu 486.800 tondur. Altı aylık dünya istihsal yekûnu ise 811.835 tondur.

Bu müddet zarfında ise stok miktarı 26.400 ton azalmıştır.

Kalay:

Son aylarda en fazla kararsızlık ve fiat düşüklüğü gösteren cevher hiç şüphesiz kalay idi. 25 - 6 - 836 tarihinde toplanan beynelmilel kalay komitesi ittihadı dahil bulunan memleketlerin hisselerinden yeniden % 10 daha bir istihsal noksanlığı kabul etmiştir. Bu anlaşma bir rivayete göre 1936 nin yalnız dokuz ayına inhisar edeceği söylenmekte ise de bir rivayete göre sene nihayetine kadar uzatılacağı ileri sürülmektedir. Mamafi: anlaşmanın tesiri piyasada kendini göstermiş, 3 - 7 - 936 tarihinde 175.5/- ingiliz lirası olan 7 - 8 - 936 tarihinde 182.157- sterlini bulmuştur ki, altın tutarı takriben 112.314 ingiliz lirasıdır.

Kurşun:

Son ay zarfında en sağlam fiat durumuna sahip olan cevherlerden biride kurşundur, iki sene önce "10,, İngilize kadar düşen bu cevher bir sene evvel 13 İngilizini bulmuş, sene başında "15,, ingiliz lirasında olan fiat hafif temevvüçlerle 7-8-936 tarihinde 16.15/- ingiliz lirasına çıkmıştır.

Kurşunun mayıs ayı vasatî fiatı 15.11/3 5/7 olup altın tutarı 9,43920 ingiliz lirasıdır, hazıranda ise vasatî fiat 15.4/3 3/7 olup altın mukabili 9.22011 dir.

Çinko:

Fiat düşüklüğü gösteren madenler arasında çinko en mühim yeri tutmaktadır. Geçen seneye kadar fiyatını daima kurşunun üstünde tutan çinko cevheri kartelin bozulmasındanberi vaziyetini düzeltememiştir. Daha üç ay evel 15.12/16 ingiliz lirası olan fiat 7-8-936 tarihinde 13.7/8 kadar düşmüştür. Mamafi: Londra borsası haziran ayı fiat vasatısı 14.-/2 1/7 olup altın tutarı 8.58165 dir.

Çinko fiyatının düşmesi istihsâl fazlalığından ziyade rekabetten ileri geldiğini dünya istihsalinden anlıyo uz. Çünkü bu yılın ilk beş ayı zarfındaki umumî istihsal yekûnu 593.455

ton olup bir sene evvelki aynı müddetine nazaran 54000 ton fazla ise de istihlâkin de bu nisbette arttığını istatistik cetveller kaydetmektedir.

Krom:

Dünya krom isteği normal bir vaziyette olup fiyatında bir tahavvül yoktur. Başlıca krom müstehliki olan memleketlerin bu seneki ithalâtını aşağıya yazıyoruz:

Amerika B. D.	— İlk üç ay	— 59.896
Almanya	— İlk dört ay	— 33.865
İsveç	— İlk üç ay	— 12.680
Fransa	— İlk üç ay	— 9.986
Norveç	— İlk dört ay	— 9.144

Krom ihracatı yapan Rodezya 1936 senesi ilk dört ay zarfında 54382 ton Cenubî Afrika ise 50.013 ton piyasaya mal sevk etmişlerdir.

Aynı hızla çalışıldığı takdirde gerek Rodezya ve gerekse Cenubî Afrikanın istihsalâtının geçen yıla nisbeten daha fazla olacağı 1935 krom istihsal eden memleketlerin istihsal listesini tetkik etmekle anlaşılır.

1935 senesi krom istihsal eden memleketler

Türkiye	150.000
Rodezya.	115.000
Cenubî Afrika.	60.000
Yeni Kaledonya	55.000
Küba	40.000
Yugoslavya.	30.000
Hindistan	25.000
Yunanistan	5.000
Diğer memleketler	10.000
	490.000

Japonya ve Rusya istihsalâtı hakkında henüz malûmat elde edilemediğinden listeye ithâl edilememiştir.

1936 krom istihsalı kadar istihlâkât yapıldığını aşağı listeden anlarız.

Amerika B. D.	261.500
Almanya.	95.400
İsveç	41.200
İngiltere	35.000
Fransa	29.800
İtalya.	10.000
Norveç.	10.000
Diğer memleketler	10.000
	492.900

Kömür:

Avrupada kömür müstahsili olan memleketle istihallerini artırmak ve sarfiyatını çoğaltmak için her gün yeni tedbirler almaktadır. Bu meyanda Fransa hükümeti bir kömür ofisi teşkil etmek, memleket kömürcülüğünü dirije etmek üzere bir kanun lâyihası meclise verip kabul ettirmiştir. Bundan başka Fransa'ya ithal edilecek beher ton kömürün ithalât resmi 1 temmuzdan itibaren 4 misli artırılmıştır. Belçika kömür ithalâtına karşı yeniden tedbirler almakta olup ihracatı da prim vermek suretile teşvik etmektedir. İspanyada hükümetin liderliği ile bir kömür karteli teşkil edilmiş ve istihlâkin murakabesine başlanmıştı. İngilterede ise yeniden kömür sendikaları kurulmuş olup kömür madenlerinde hükümet hakkı ve murakabesi artırılmaktadır, İngiltere kömür müstahsilleri beynelmilel rekabete dayanabilmek için hükümet müzaheretini talep etmektedirler. Çekoslovakya Hükümeti amele randımanını artırmak ve işletme işini teknikleştirmek için yeniden bir kanunla tedbirler almıştır.

Bu suretle Avrupada maden sanayiinin devlet tarafından murakabe ve tedviri usulü ilk olarak kömür madenleri üzerinde tatbik edilmekte ve verimli sonuçlar elde edilmektedir.

Zecrî tedbirlerin kaldırılmasından ötürü İtalyaya kömür veren müstahsiller arasında kuvvetli bir rekabet yeniden başlamış olup her memleket eski mevkiini elde etmek için muhtelif tarzda teşebbüslerde bulunmaktadır.

M. T. A.